

ועדת אישורי צדקה מטה בנימין נוהל מתן אישורים

רקע ומבוא

ביישובים רבים מגיעים נזקקים לבקש צדקה. בהרבה יישובים התקבל נוהל שהנזקק מגיע תחילה לרב היישוב בכדי לקבל אישור/המלצה. הרב אמור לבדוק את האדם - האם ראוי לתת לו, אם לאו. יש מקומות שהרב נותן סוגים שונים של אישורים, ויש מקומות שהרב עצמו נותן סכום בשם כל הקהילה.

משיחות עם רבנים בעבר התברר כי הנוהל הנ"ל מכביד על הרבנים, ובעיקר - אינו יעיל. הרב אינו יכול על סמך שיחה קצרה או ארוכה לבדוק את האדם שבא אליו בשעות הערב. החשש הוא - הן מאנשים הנוהגים ברמאות, ואינם נזקקים כלל, והן מאנשים שחמור מזה עלולים להזיק לתושבי היישוב, בגניבה או בהטרדה. יש גם אנשים שאינם חלילה רמאים, אך אין מקום לתת להם על חשבון נזקקים אחרים (כפי שיבואר לקמן).

ועל כן - הוקמה בשנת תשע"ב ועדה מרכזית שתקבל על עצמה לבדוק את האנשים. הוועדה מבצעת בדיקה מעמיקה ויסודית, ומוציאה אישורים מטעמה. ובכך :

- א) הבדיקה של הנזקקים נעשית באופן מקצועי ויסודי. על ידי כך רוב הרמאים לא מגיעים כלל לוועדה.
- ב) הציבור עצמו נותן אמון גדול באישורים הנ"ל, ועל ידי כך הנזקקים באמת יקבלו - יותר.
- ג) העניים לא צריכים להגיע לכל רב ורב, אלא למקום אחד, הנותן אישור לכלל אזור בנימין. וכך, יש בידם אישור בעל תוקף גדול יותר.
- ד) אם בזמן שבו האישור בתוקף, מגיע מידע חדש, יש אפשרות לעדכן שהאישור בוטל.

[וועדות כעין זו הוקמו במשך השנים גם במקומות נוספים. בהמשך לכך, הוקם פורום ועדות צדקה שחברים בהם נציגים מאפרת, בית שמש, מודיעין, יד בנימין, מיתר, תקומה, עלומים, ועוד. הוועדות מתייעצות ביניהן ומעבירות מידע].

צוותי המתנדבים והוועדה המרכזית

בתחילת דרכה של הוועדה, על מנת להקל על הנזקקים להגיע למקום קרוב, וכן להקטין את העומס על הצוותים, הוקמו שני צוותים של מתנדבים: באזור מערב בנימין (בית חורון), ואזור מרכז-צפון בנימין (עפרה). בכל צוות - שלושה/ארבעה מתנדבים. שני צוותים פעלו במקביל, במשך כמה שנים.

המתנדבים בצוותים הם אנשים עם רקע או בעבודה סוציאלית או במשטרה וכדו'.

כרגע (תשפ"ה) יש רק צוות אחד פעיל בעפרה. לא נראה צורך להקים ועדה נוספת במערב בנימין.

צוות עפרה כולל כיום את: יקי פריד - מרכז הצוות (052-8816379), יצחק יעקב, נורית אומן, יעקב סבג, דובי דינר, אתי ליפקין, יעקב שטריגלר והרב ישי לנגה.

כמו כן, קיימת ועדה מרכזית הכוללת רבני יישובים ועובד סוציאלי בכיר. כיום חברים בוועדה: הרב עזריאל אריאל, הרב יאיר פרנק, הרב יהונתן דרורי, הרב אחיה בן פזי, יצחק יעקב (ראש מחלקת רווחה לשעבר במועצה) ונורית אומן (עו"ס).

הבדיקה עצמה נעשית ע"י מתנדב אחד העומד בקשר עם הנזקק, והאישור ניתן לפחות על ידי שני מתנדבים שמראיינים את המבקש. במקרי ספק - המקרה עובר לאישור הוועדה המרכזית. כמו כן קיימת אפשרות להגיש ערעור על החלטת צוות המתנדבים, שאף הוא יובא לפני הוועדה המרכזית.

תהליך הבדיקה

א) הנזקק פונה טלפונית לנציג הוועדה, מספר בקצרה את הסיבה לבקשת האישור ומתבקש לשלוח במייל או בפקס את המספמכים הבאים :

(לכל אישור יהיה מספר טלפון לבירורים, על מנת שיהיה אפשר לדבר עם הגורמים הנ"ל באופן ישיר).

- מכתב של המבקש בו הוא מפרט מדוע הוא זקוק לאיסוף כסף.
- צילום תעודת זהות + ספח.
- אישור מחלקת רווחה המלווה את המשפחה.
- אישור ביטוח לאומי למקבלי תמיכה.
- אישור רב הקהילה של הנזקק שמכיר אותו אישית.
- אישור הרופא המשפחתי / בבית החולים (אם מדובר בבעיה רפואית).
- פירוט כל דפי החשבון המשפחתיים של שלושת החודשים האחרונים.
- חתימה על טופס ויתור סודיות (לצורך בירור, אם נצרך, מצב רפואי / רווחה).
- אישור על הנחה בארנונה מן הרשות המקומית.
- בעבר נתבקשו להביא רישום פלילי מהמשטרה אך כיום המשטרה לא נותנת והפסקנו לבקש

הערה: איננו מייחסים משמעות גדולה לאישורי רבנים שאינם מכירים את הנזקק באופן ישיר.

אנו משתדלים לשוחח עם אדם המכיר את המקרה מקרוב, ואשר הנזקק עצמו לא הפנה אליו.

ב. לאחר קבלת האישורים הנ"ל, מוזמן הפונה לשיחה עם שני נציגים מהוועדה להתרשמות בלתי אמצעית מהפונה (המחשבה היא שבאופן הזה לא יוכל להיות מופעל לחץ על המתנדב בעצמו, וכן - 'ותשועה ברוב יועץ'). בסיום הפגישה יוציא המתנדב סיכום השיחה והחלטה אם לתת אישור. במידה והנטיה לתת לו אישור, יחתום המבקש על הצהרה שמסר את כל הפרטים האמיתיים ולא הסתיר פרטים על מצבו הכלכלי.

'תיק נזקק' - בכל פנייה יש לרכז את החומרים בניילונים, שתכלול פרטים אישיים של הנזקק (צילום ת.ז., כתובת ומספר טלפון), האישורים שהביא, דו"ח קצר של איש הצוות שבדק אותו, והחלטת הצוות.

פעמים שיש צורך להפנות את הנזקק **למצות את הזכויות שלו** (רווחה/אבטלה/השלמת הכנסה וכו'), קודם שהוא מבקש צדקה מיחידים. ייעוץ ניתן לקבל בשי"ל (שירות יעוץ לאזרח), הקיים בהרבה רשויות בארץ, וכן כמרכז ארצי. כמו כן, פעמים שיש צורך להפנות את הנזקק **ל'פעמונים'**/'מקימי'/'חברים לרפואה' שיעזרו לו לארגן בצורה נכונה ונבונה יותר את כלכלת ביתו.

- מרכז הוועדה מוסיף לטבלת אקסל את כל פרטי המבקש, מספר האישור ותוקף האישור.
- אחת לתקופה, או עם הוספת אישורים, מוציא מרכז הוועדה רשימת אישורים בתוקף, והוא מופץ לכל רבני היישובים.

נהלים עיקריים

- האישור יינתן אחת לשנה, למשך שלושה חודשים. במקרים חריגים בלבד יינתן היתר להארכת תוקף האישור.
- האישור צריך להיות מנויילן, חתום ע"י נותן האישור, וחותרת ועדת הצדקה. ירשם בו גם שם נותן האישור ומספר טלפון (למידה שתושב רוצה לברר על אמיתות האישור). באישור צריכה להופיע תמונה מקורית של המתרים.
- לא ניתן להעביר את האישור לאדם אחר.
- כאמור, ערעור על סירוב ניתן להגיש לוועדה המרכזית.

איסוף הצדקה

- כל יישוב ינהג בעניין איסוף מבית לבית כפי הבנתו ולפי המתאים ליישובו. יש יישובים שבהם מבקש הצדקה יוכל לעבור מבית לבית, ויש יישובים שבהם ייקבע גבאי מרכזי שהמתרים יפנה אליו (במקרה זה, באחריות היישוב שלגבאי הצדקה יהיה מספיק כסף על מנת לתת צדקה למבקשים, לפחות כאילו הם היו עוברים מבית לבית).
- באחריות כלל רבני היישובים להסביר את הנוהל לתושבי היישוב. באחריות כל רב ולשיקולו כיצד להורות לתושבי יישובו לנהוג במי שדופק בדלת ואין בידו אישור בתוקף.
- על האישורים יהיה מגבלה של איסוף צדקה עד השעה 21:30 בערב.
- במקרים חריגים שהמבקש קיבל אישור אבל מוגבל פיזית מלהסתובב ביישובים, הוועדה תוציא הודעה לרבנים ובקשה לפנות לתושבים להרים תרומה **לעמותת 'לב רפאל' עבור הנזקק המסוים**, והסכום שיצטבר יועבר לנזקק והתורמים יקבלו קבלה המזכה בהחזר מס.
- **מעמד ברווחה** - אם למבקש אין מעמד ברווחה, לא נתנה בזה את מתן האישור, אלא אם כן מדובר במשפחה עם ילדים שלרווחה יש כלים לסיוע בשיקום וכדו'.
- **איסוף וירטואלי** - פרסום ביישובים לאיסוף בהעברה בנקאית לנצרך או דרך עמותת 'מלב רפאל' ופרסום רק במקרים חריגים שהמבקש/ת לא מסוגל פיזית להסתובב בבתיים. שימוש נרחב בדרך זו יעמיס על התושבים והתועלת תהיה מועטה.
- **הכנסת כלה** - נערך דיון בנושא שהבקשה לצורך יישום מנהג החרדים שצד הכלה צריך לתת דירה וכדו'. הדעות היו חלוקות שכן אנו מתנגדים לדרך זו אך המבקש עצמו בעצם נצרך ועתיד שידוכי שאר ילדיו תלוי בזה. ההחלטה הייתה ששואלים על מטרת האיסוף, מיקום החתונה וכדו'. **לדירה - לא נותנים אישור**. אם החתונה נעשית באולם זול, נותנים אישור גם אם ההשקעה במתנות לצד השני נראית מוגזמת בתרבות שלנו.

דף הנחיות למתן האישורים

עיקר בדיקת המתנדבים היא לראות שהאדם הנזקק אינו רמאי חלילה. המדיניות כיום שלא נותנים אישורים לעמותות, הכנסת כלה לשם קניית דירה, צדקה לאברך שאינו עובד ואוסף לפרנסתו השוטפת וכדו'.

כדי לחשוף שימוש באישורים מזויפים וכדי לוודא שהאישור לא נשלל מן המבקש [וכבר היו דברים מעולם], על המבקש לעבור דרך רב היישוב ולבקש ממנו פתק עם תאריך שבו הרב מאשר בחתימתו שהאישור אכן נכון ותקף. הרבנים מעודכנים בזמן אמת בכל שינוי ברשימה.

חשוב לציין שאנשים המגיעים לבתי כנסת עם סיפורים "קורעי לב" וללא אישור תקף, אינם עוברים דרכנו וכל תושב יפעל כראות עיניו. בכל מקרה ממליצים לתושבים לבדוק את האישור שבידי המבקש האם הוא בתוקף. ובכל ספק להתקשר ליקי פריד. (על כל אישור מצויין מספר הטלפון שלו)

חברי הוועדה המרכזית: הרב אחיה בן פזי, עפרה
הרב עזריאל אריאל, עטרת
הרב יאיר פרנק, עמיחי
הרב יהונתן דרורי, שילה
נורית אומן (עו"ס), עפרה
יצחק יעקב, לשעבר ראש מחלקת רווחה, עפרה

יקי פריד, מרכז צוות עפרה